

روایت‌های متفاوت از مذاکرات هیات‌های چهارجانبه آمریکا، ایران، قطر و پاکستان!

بهرام رحمانی

bahram.rehmani@gmail.com

دور نخست مذاکرات سطح بالای ایران و آمریکا در اقامتگاه کوهستانی بورگن‌اشتوک سوئیس پس از حدود ۱۸ ساعت گفت‌وگو و رایزنی فشرده پایان یافت؛ مذاکراتی که با میانجی‌گری قطر و پاکستان برگزار شد. قرار است مسیر یک توافق نهایی در دوره‌ای ۶۰ روزه را ترسیم کند.

ریاست هیات ایرانی را محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس شورای اسلامی و با حضور عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران، هم‌چنین مقام‌هایی از حوزه‌های امنیتی، نفتی و بانکی در مذاکرات شرکت داشتند. عباس عراقچی، در نخستین ارزیابی خود از این دور گفت‌وگوها، از پیشرفت در پرونده لبنان، تعلیق تحریم صادرات نفت و پتروشیمی، آزادی بخشی از دارایی‌های مسدودشده ایران و آغاز طرح بازسازی و توسعه اقتصادی خبر داد.

هم‌چنین بر اساس بیانیه مشترک قطر و پاکستان، دور نخست گفت‌وگوهای ایران و آمریکا در فضایی «مثبت و سازنده» برگزار شده و دو طرف بر سر نقشه راهی برای دستیابی به توافق نهایی ظرف ۶۰ روز به تفاهم رسیده‌اند. طبق این بیانیه، گفت‌وگوهای فنی تا پایان هفته در بورگن‌اشتوک ادامه خواهد یافت. به‌علاوه، سازوکاری برای پیگیری پایان جنگ در لبنان و یک خط ارتباطی برای تضمین عبور ایمن کشتی‌های تجاری از تنگه هرمز ایجاد می‌شود.

هیات آمریکایی را جی‌دی ونس، معاون رئیس‌جمهور آمریکا، هدایت می‌کرد و استیو ویتکاف و جرد کوشنر نیز در ترکیب تیم واشنگتن حضور داشتند. مذاکرات سوئیس، در حالی پایان یافت که از همان آغاز زیر سایه سه بحران سنگین قرار داشت: بسته شدن دوباره تنگه هرمز از سوی ایران، ادامه ابهام درباره توقف جنگ در لبنان، و تهدیدهای تازه دونالد ترامپ علیه تهران. با این حال، بیانیه میانجی‌ها نشان می‌دهد دو طرف فعلاً تصمیم گرفته‌اند مسیر دیپلماسی را باز نگه دارند و گفت‌وگوهای فنی را ادامه دهند.

عباس عراقچی در پیامی در شبکه ایکس نوشت میانجی‌گری «خستگی‌ناپذیر» قطر و پاکستان به پیشرفت‌های مهمی برای پایان دادن به جنگ در لبنان انجامیده است. او هم‌چنین اعلام کرد تحریم صادرات نفت و پتروشیمی ایران تعلیق شده، محاصره دریایی برداشته شده، بخشی از دارایی‌های مسدودشده آزاد شده و طرح بزرگ بازسازی و توسعه اقتصادی ایران وارد مرحله اجرا شده است.

این سخنان عراقچی، نشان می‌دهد تهران می‌خواهد دور نخست مذاکرات را نه فقط از زاویه سیاسی، بلکه از منظر گشایش اقتصادی و دسترسی به منابع مالی ارزیابی کند. حضور مقام‌های نفتی و بانکی در هیات ایران نیز همین جهت‌گیری را تایید می‌کند. برای جمهوری اسلامی ایران، پیش از ورود به بحث‌های اصلی درباره پرونده هسته‌ای، دریافت نشانه‌های عملی از رفع فشار اقتصادی اهمیت تعیین‌کننده دارد. با این حال، روند گفت‌وگوها بدون تنش نبود.

منابع ایرانی می‌گویند تهران تاکید کرده است آغاز گفت‌وگوهای جدی درباره موضوعات هسته‌ای، منوط به اجرای بخش‌های دیگر تفاهم‌نامه است؛ از جمله آزادسازی دارایی‌های مسدودشده، صدور معافیت‌های نفتی، رفع محاصره دریایی و تضمین توقف جنگ در لبنان. از نگاه ایران، اگر این تعهدات اجرا نشود، ورود به مرحله اصلی مذاکرات معنایی نخواهد داشت.

در مقابل، یک دیپلمات آمریکایی به رویترز گفته است هیئت‌ها تا پاسی از شب در حال مذاکره بوده‌اند و موضوعاتی چون تنگه هرمز، لبنان، مسائل هسته‌ای و جزئیات اجرای تفاهم‌نامه در دستور کار قرار داشته است. این مقام آمریکایی تلاش کرده روایت توقف مذاکرات را کمرنگ کند و بگوید گفت‌وگوها، با وجود تنش‌ها، ادامه داشته است.

رویترز به نقل از منابع ایرانی و آمریکایی گزارش داده است پس از انتشار تهدیدهای تازه ترامپ، هیات ایرانی از بازگشت به اتاق اصلی مذاکرات خودداری کرد، هرچند تبادل پیام از طریق میانجی‌های قطری و پاکستانی ادامه یافت. ترامپ پیش از آغاز رسمی مذاکرات تهدید کرده بود اگر ایران دوباره برای بستن هرمز اقدام کند، با پاسخ سخت آمریکا روبه‌رو خواهد شد. او هم‌چنین بار دیگر از احتمال کنترل تنگه هرمز و دریافت عوارض سخن گفته بود.

در پایان دور نخست، هیات ایرانی محل مذاکرات را ترک کرد و رسانه‌های داخلی اعلام کردند تیم ایران پس از حدود ۱۸ ساعت گفت‌وگو، راهی تهران شد. اما طبق بیانیه میانجی‌ها، مذاکرات فنی در سوئیس تا پایان هفته ادامه خواهد یافت. این یعنی سطح سیاسی گفت‌وگوها فعلاً جمع‌بندی شده، اما پرونده‌های اجرایی، مالی، نفتی، هرمز و لبنان هنوز روی میز تیم‌های کارشناسی باقی مانده‌اند.

از مجموع اظهارنظرهای طرفین و گزارش‌ها، چنین برمی‌آید که مذاکرات سوئیس نه شکست خورده و نه به توافق نهایی رسیده است. مهم‌ترین دستاورد آن، تثبیت یک نقشه راه ۶۰ روزه، ایجاد مسیر گفت‌وگوی فنی، و توافق بر سازوکارهای فوری برای لبنان و هرمز است. اما هم‌زمان، تهدیدهای ترامپ، بی‌اعتمادی تهران، نقش اسرائیل در لبنان و وضعیت نامشخص تنگه هرمز نشان می‌دهد مسیر پیش رو بسیار شکننده است.

برای ایران، نتیجه فوری مذاکرات باید در فروش نفت، دسترسی به دارایی‌های مسدودشده و کاهش فشار اقتصادی دیده شود. برای آمریکا، اولویت باز ماندن هرمز، کنترل لبنان و ورود به گفت‌وگوی هسته‌ای است. برای میانجی‌ها، هدف اصلی جلوگیری از فروپاشی تفاهم موقت و بازگشت جنگ است. به همین دلیل،

روزهای آینده و به‌ویژه ادامه مذاکرات فنی در سوئیس، تعیین خواهد کرد که آیا تفاهم ۶۰ روزه می‌تواند به روندی واقعی تبدیل شود یا در همان نخستین آزمون‌های خود، زیر فشار هرمز و لبنان از هم می‌پاشد.

در طول مذاکرات سوئیس، هیات ایرانی حاضر نشد با هیات آمریکایی تصویر مشترک داشته باشد

در بورگن اشتوک چه توافقی حاصل شد؟

بر اساس بیانیه مشترک قطر و پاکستان، مهم‌ترین دستاورد مذاکرات توافق بر سر یک نقشه راه ۶۰ روزه بوده است؛ نقشه‌ای که قرار است زمینه دستیابی به توافقی جامع‌تر را فراهم کند. طبق این توافق، گفت‌وگوهای فنی از همین هفته در سوئیس آغاز می‌شود. قرار است چند گروه کاری تخصصی در حوزه‌های هسته‌ای، تحریم‌ها، مسائل مالی، نظارت و راستی‌آزمایی تشکیل شود. همچنین کمیته‌ای در سطح عالی برای نظارت بر روند مذاکرات ایجاد خواهد شد و مذاکره‌کنندگان ارشد دو طرف به‌طور منظم گزارش پیشرفت کار را به این کمیته ارائه خواهند کرد. در بیانیه میانجی‌ها به تشکیل یک گروه ویژه برای مدیریت تنش‌های لبنان نیز اشاره شده است؛ موضوعی که نشان می‌دهد جنگ لبنان دیگر یک پرونده جانبی نیست و به بخشی از گفت‌وگوهای ایران و آمریکا تبدیل شده است. یکی دیگر از نتایج مذاکرات، توافق بر سر ایجاد یک کانال ارتباطی ویژه برای کمک به تامین امنیت کشتیرانی تجاری در تنگه هرمز و جلوگیری از سوءتفاهم‌های نظامی در این آبراه راهبردی بوده است. این گفت‌وگوها تنها چند روز پس از امضای تفاهم‌نامه میان تهران و واشنگتن برگزار شد؛ تفاهم‌نامه‌ای که هدف آن تمدید آتش‌بس شکننده و جلوگیری از بازگشت دو طرف به مسیر رویارویی مستقیم عنوان شده است. یکی از پیچیده‌ترین و حتی مهم‌ترین بندهای تفاهم‌نامه مربوط به فعالیت‌های اتمی جمهوری اسلامی ایران است. بخش مهمی از ذخایر اورانیوم غنی‌شده ایران در تاسیسات اصفهان، نطنز و فردو نگهداری می‌شود؛ تاسیساتی که در جریان جنگ ۱۲ روزه سال گذشته هدف حملات آمریکا قرار گرفته بودند. به همین دلیل موضوع دسترسی آژانس به این مراکز اکنون به یکی از مهم‌ترین محورهای گفت‌وگوهای فنی تبدیل شده است.

ایران و آمریکا چه می‌خواهند؟

بر اساس اظهارات مقامات دو طرف، اولویت‌های تهران و واشنگتن هم‌چنان متفاوت است. ایران خواهان آزادسازی دارایی‌های بلوکه‌شده، کاهش تحریم‌ها، تسهیل صادرات نفت و محصولات پتروشیمی، دسترسی به درآمدهای نفتی و کاهش فشارهای نظامی و اقتصادی است. مقامات جمهوری اسلامی، هم‌چنین تاکید کرده‌اند که هرگونه مذاکره نهایی باید با حفظ حق غنی‌سازی ایران همراه باشد. در مقابل، آمریکا خواهان بازگشت بازرسان آژانس، نظارت گسترده‌تر بر فعالیت‌های هسته‌ای ایران، کاهش تنش‌های منطقه‌ای، تضمین امنیت کشتیرانی در خلیج فارس و مهار فعالیت گروه‌های نیابتی تهران در منطقه است. همین تفاوت اولویت‌ها باعث شده بسیاری از ناظران مذاکرات فعلی را نه پایان اختلافات، بلکه آغاز مرحله‌ای جدید از چانه‌زنی‌های پیچیده بدانند.

لبنان؛ گرهی که به قلب مذاکرات راه یافته است

اگر در مذاکرات هسته‌ای گذشته تمرکز اصلی بر سانتریفیوژها و سطح غنی‌سازی بود، در گفت‌وگوهای اخیر لبنان و حزب‌الله به یکی از مهم‌ترین موضوعات تبدیل شده‌اند.

بی‌تردید بدون رسیدگی به پرونده لبنان، پیشرفت در مذاکرات گسترده‌تر میان ایران و آمریکا دشوار خواهد بود. دولت لبنان طرف رسمی مذاکرات با آمریکا و اسرائیل است، اما حزب‌الله هنوز بازیگر نظامی بسیار مهمی در صحنه لبنان باقی مانده است. به گفته برخی از کارشناسان، همین موضوع باعث می‌شود موفقیت هر توافقی به رفتار بازیگرانی وابسته باشد که الزاماً امضاءکننده توافق نیستند.

آمریکا مجوز ۶۰ روزه فروش نفت ایران را صادر کرد

آمریکا در ادامه روند مذاکرات سوئیس، مجوز موقت ۶۰ روزه‌ای برای فروش نفت خام، فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی ایران صادر کرد. این مجوز که تا ۲۱ اوت اعتبار دارد، بخشی از اجرای تفاهم موقت ایران و آمریکا برای ادامه گفت‌وگوها و رسیدن به توافق نهایی عنوان شده است. بر اساس اعلام وزارت خزانه‌داری آمریکا، این مجوز خدمات مرتبط با فروش نفت ایران، از جمله حمل‌ونقل، بیمه، امور بانکی و پرداخت‌های دلاری را نیز در بر می‌گیرد. واشنگتن گفته است این اقدام در چارچوب پیشرفت گفت‌وگوهای سوئیس و در برابر تعهد ایران به عبور آزاد از تنگه هرمز و همکاری با بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی انجام شده است.

ونس: مذاکرات با ایران پایه خوبی برای توافق نهایی گذاشت

جی‌دی وونس، معاون رییس‌جمهور آمریکا، پس از پایان دور نخست مذاکرات سوئیس گفت گفت‌وگوها با ایران «پایه خوبی» برای رسیدن به توافق نهایی ایجاد کرده است. او گفت دو طرف بر سر نقشه راهی ۶۰ روزه برای ادامه مذاکرات و تبدیل تفاهم موقت به توافق پایدار گفت‌وگو کرده‌اند. به گفته وونس، ایران پذیرفته است بازرسان هسته‌ای دوباره وارد کشور شوند و سازوکارهایی برای مدیریت دارایی‌های مسدودشده و حفظ آتش‌بس‌ها ایجاد شود. او همچنین گفت خط ارتباطی‌ای برای کمک به عبور امن کشتی‌های تجاری از تنگه هرمز و سازوکاری برای پیگیری توقف درگیری‌ها در لبنان در نظر گرفته شده است.

هیات ایرانی

تذکر ترامپ و گزارش‌ها از ترک محل توسط هیات ایرانی

فرآیند میانجی‌گری در سوئیس که از روز یکشنبه آغاز شد و تا اوایل روز دوشنبه ادامه یافت، لحظات پرتنش را تجربه کرد. اسماعیل بقایی، سخن‌گوی وزارت امور خارجه ایران در خصوص ساز و کار مذاکرات چهارجانبه سوئیس با حضور قطر و پاکستان گفت که «فکر می‌کنم تقریباً یک ساعت و نیم گفت‌وگو کردیم و برنامه این بود که یک استراحت کوتاه ۳۰ دقیقه‌ای داشته باشیم. در همین زمان، اظهارنظرهای موهن و تهدیدآمیز رئیس‌جمهور آمریکا در رسانه‌ها منتشر شد و همین باعث شد که ایران اعلام کند در چنین شرایطی تمایلی به ادامه نشست چهارجانبه ندارد. قطر و پاکستان تلاش زیادی کردند مذاکرات را ادامه دهند و ما تأکید کردیم که اگر قرار باشد ادامه یابد، به صورت مستقیم یعنی در قالب چهارجانبه نخواهد بود.»

ونس در خصوص پیام آقای ترامپ، هرگونه ادعا مبنی بر این که تذکر رییس جمهوری آمریکا به رییس جمهوری ایران مذاکرات را برهم زده رد کرد و گفت: «آنچه به ایرانی‌ها گفتیم این بود که وقتی وارد چیزی می‌شوید که نسل ما ممکن است آن را رجز خواندن و کری خواندن می‌نامد، نمی‌توانید انتظار داشته باشید رییس‌جمهور آمریکا پاسخ ندهد یا روایت را اصلاح نکند.»

رییس جمهوری آمریکا، در مصاحبه با فاکس نیوز گفته بود که «ایران باید فوراً جلوی گروه‌های نیابتی خود در لبنان را بگیرد، وگرنه با حمله‌ای شدیدتر از هفته گذشته روبرو می‌شود» او همچنین در واکنش به سخنان مسعود پزشکیان، رییس جمهوری ایران مبنی بر حق ایران برای غنی‌سازی گفت: «بهتر است مواظب حرف‌هایش باشد. بهتر است خود را اصلاح کند، وگرنه ما بقیه کشور را تصاحب خواهیم کرد.»

چهار اولویت در مذاکرات سوئیس از زبان ونس

در ادامه مذاکرات سوئیس میان آمریکا و ایران، جی دی ونس از آغاز شکل‌گیری «فونداسیون توافق نهایی» خبر داد و گفت چهار محور اصلی از جمله سازوکار مالی، هسته‌ای و امنیتی در دستور کار قرار گرفته است؛ هم‌زمان، بنیامین نتانیاهو با تأکید بر تداوم حضور نظامی اسرائیل در جنوب لبنان، بر ادامه فشارها تأکید کرد.

جی دی ونس، معاون رییس‌جمهوری آمریکا روز دوشنبه ۲۲ ژوئن ۲۰۲۶- یکم تیر ۱۴۰۵، اعلام کرد که گفت‌وگوهای چند ساعته او با مقام‌های ارشد ایران در سوئیس «پایه‌ای خوب برای یک توافق نهایی موفق» ایجاد کرده است.

وی پس از گفت‌وگوهای اولیه با محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس ایران، و پیش از ترک سوئیس به خبرنگاران گفت: «توافق نهایی مثل یک خانه است. ما الان فقط فونداسیون را گذاشته‌ایم، هنوز خانه ساخته نشده، با این حال پایه خوبی برای رسیدن به نقطه خوبی برای مردم آمریکا ایجاد کرده‌ایم.»

چهار اولویت اعلامی در مذاکرات از زبان ونس

معاون رییس‌جمهور آمریکا، هم‌چنین اعلام کرد که در جریان مذاکرات فنی میان طرف‌ها، چهار اولویت اصلی تعیین شده و انتظار می‌رود گفت‌وگوها در روزهای آینده ادامه پیدا کند.

او گفت نخستین اولویت ایجاد سازوکاری برای باز نگه داشتن تنگه هرمز و تضمین جریان آزاد انرژی بوده و تأکید کرد این مسیر در حال حاضر باز است و حجم قابل توجهی نفت و گاز از آن عبور می‌کند، هم‌چنین سازوکاری برای هماهنگی و جلوگیری از تشدید تنش‌ها در این منطقه ایجاد شده است. اولویت دوم به ایجاد یک سازوکار مشابه برای کاهش تنش و مدیریت آتش‌بس‌های منطقه‌ای مربوط می‌شود تا در صورت بروز درگیری میان طرف‌ها، ارتباط و هماهنگی برای جلوگیری از گسترش بحران برقرار باشد.

سومین اولویت به موافقت ایران با بازگشت بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی مربوط است که او آن را یک گام مهم در مسیر بررسی و محدودسازی برنامه هسته‌ای ایران توصیف کرد. به گفته او، این موضوع را می‌توان یک «نقطه عطف مهم» برای ایالات متحده و جامعه بین‌المللی دانست و آن را نخستین گام در مسیر «برچیدن دائمی» یا پایان کامل برنامه تسلیحات هسته‌ای ایران توصیف کرد. وی تأکید کرد: «این دقیقاً همان چیزی است که ما به دنبال آن بودیم.» در نهایت، چهارمین اولویت ایجاد چارچوبی برای ادامه مذاکرات فنی میان تیم‌های مختلف از جمله طرف‌های آمریکایی، ایرانی و برخی کشورهای منطقه عنوان شد تا این گفت‌وگوها در روزها و هفته‌های آینده در سطح فنی ادامه یابد و زمینه برای پیش‌برد توافقات بعدی فراهم شود. او به خبرنگاران گفت: «می‌خواستیم یک ساختار برای این موضوع ایجاد کنیم تا نظارت سیاسی مناسبی وجود داشته باشد، اما واضح است که با وجود زیبایی سوئیس، نمی‌شد کل ۶۰ روز آینده را در این جا بمانم.»

ونس: ایران پذیرفته است بازرسان آژانس را برای بازرسی دعوت کند

معاون رییس‌جمهور ایالات متحده، می‌گوید ایران پذیرفته است بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی را برای بازرسی دعوت کند. جی دی ونس، روز دوشنبه اول تیرماه، قبل از ترک محل مذاکرات با ایران در بورگن اشتوک سوئیس به خبرنگاران گفت: مذاکرات فنی با ایران برای دستیابی به توافق نهایی هفته‌ها طول خواهد کشید و ما مبنای بسیار خوبی را برای یک توافق نهایی موفق پایه‌ریزی کردیم. او با بیان این‌که ایران پذیرفته است بازرسان آژانس را به کشور دعوت کند، گفت این اتفاق احتمالاً این هفته یا حتی امروز رخ خواهد داد. ونس افزود این «یک دستاورد مهم برای مردم آمریکا و نخستین گام در جهت خلع سلاح هسته‌ای دائمی یا پایان همیشگی برنامه تسلیحات هسته‌ای در ایران است.»

آژانس بین‌المللی انرژی اتمی برآورد می‌کند که ایران ۴۴۰ کیلوگرم اورانیوم با غنای ۶۰ درصد در اختیار داشته است، سطحی که به میزان مورد نیاز برای ساخت بمب نزدیک است.

ایران از زمان حمله آمریکا به تاسیسات هسته‌ای فردو، نطنز و اصفهان در اول تیرماه ۱۴۰۴ در زمان جنگ ۱۲ روزه، مانع از دسترسی بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به این تاسیسات شده است و همکاری‌اش را با این نهاد زیر نظر سازمان ملل کاهش داده است.

مقام‌های ایرانی پیش‌تر بازگشت بازرسان آژانس بین‌المللی انرژی اتمی به ایران را رد کرده بودند. اسماعیل بقائی، سخن‌گوی وزارت خارجه ایران، روز جمعه گفته بود: «بازرسی از تاسیساتی که دسترسی آژانس به آن‌ها به دلیل حملات نظامی متوقف گردید، منوط به روند مذاکرات و نتیجه آن خواهد بود.»

ونس گفت انتظار دارد گفت‌وگوها درباره بازگشت بازرسان به ایران به‌زودی آغاز شود. او گفت: «دست‌کم انتظار دارم این اتفاق همین هفته بیفتد، اما فکر می‌کنیم حتی برخی از این گفت‌وگوها با بازرسان... و با آژانس ممکن است همین امروز آغاز شود.»

رافائل گروسی، مدیرکل آژانس، روز یکشنبه در شبکه ایکس نوشت که در بورگن اشتوک حضور دارد و با ایگناتسیو کاسیس، وزیر خارجه سوئیس، دیدار کرده است.

معاون رییس‌جمهور آمریکا در بخش دیگری از اظهاراتش تاکید کرد مذاکرات با ایران در سوئیس «پیشرفت‌های بسیار خوبی» داشته است، و با اشاره به گفت‌وگوها در مورد آزادسازی دارایی‌های بلوکه‌شده تهران گفت ما خواهان ایجاد روندی شده‌ایم که اطمینان حاصل کنیم این دارایی‌ها به دست ایرانی‌ها خواهد رسید، نه این که خرج تروریسم شود.

او اظهار داشت: «توافق نهایی مثل خود خانه است. ما پی آن را گذاشته‌ایم؛ هنوز خانه را نساخته‌ایم، اما پایه‌ای موفق بنا کرده‌ایم تا به جایگاه خوبی برای مردم آمریکا برسیم.»

ونس تصریح کرد: «مهم است که همه ما درک کنیم چه کارهای زیادی انجام شده، اما واقعیت این است که هنوز کارهای زیادی باقی مانده است؛ در حالی که به پیشبرد گفت‌وگوهای هسته‌ای و مذاکرات اقتصادی ادامه می‌دهیم، و هم‌زمان تنگه هرمز را از مین پاک‌سازی می‌کنیم تا اطمینان حاصل شود جریان رفت‌وآمد دوباره از سر گرفته می‌شود.»

او گفت که آبراه راهبردی تنگه هرمز «باز است» و «میلیون‌ها و میلیون‌ها بشکه نفت خام و گاز طبیعی از آن عبور می‌کند... که پیش‌تر عبور نمی‌کردند.»

ترامپ: اگر ایران به توافق با واشینگتن پایبند نماند، هر کاری لازم باشد انجام می‌دهم

رییس‌جمهور آمریکا، روز دوشنبه ۲۲ ژوئن-اول تیرماه، گفت: «اگر ایران به توافقش با واشینگتن پایبند نماند، هر کاری لازم باشد انجام خواهیم داد.» دونالد ترامپ که در کاخ سفید با خبرنگاران گفت‌وگو می‌کرد، افزود: «اگر ایران به توافقش عمل نکند یا رفتارش مناسب نباشد، کاری را که لازم بدانم انجام می‌دهم.»

او توضیح بیشتری در این زمینه نداد.

ترامپ، تاکید کرد: «تا وقتی به ما احترام بگذارند، اوضاع خوب پیش می‌رود. اگر احترام نگذارند، اوضاع خوب نخواهد بود.»

ترامپ در مورد آزادسازی دارایی‌های ایران گفت: «پولی که آزاد می‌شود قرار است برای خرید مواد غذایی استفاده شود... آن هم صرفاً از طریق ایالات متحده و از کشاورزان ما.»

او افزود: ذرت، سویا و دیگر محصولات کشاورزی در چارچوب تازه‌ترین پیشرفت‌های دولت با ایران از کشاورزان آمریکایی خریداری خواهد شد.

رییس‌جمهور ایالات متحده می‌گوید: «کشاورزان ما خیلی خوشحال‌اند... تماس‌های زیادی داشته‌ام. آن‌ها از این موضوع بسیار راضی بودند.»

لحظاتی پس از این اظهارنظر، عبدالناصر همتی رییس کل بانک مرکزی ایران، در واکنش گفت که «براساس یادداشت‌های امضا شده هیچ الزامی برای خرید نهاده‌های کشاورزی از آمریکا نداریم.»

او افزود: البته اگر نرخ و کیفیت نهاده‌های آمریکایی در مقایسه با سایر کشورها مناسب‌تر باشد، مانعی برای خرید از آن کشور نداریم و اصولاً طی سال‌های اخیر خریدهای جهاد کشاورزی از طریق شرکت‌های بزرگ آمریکایی و اروپایی بوده است.

ترامپ: سلاح هسته‌ای می‌تواند رکود ایجاد کند

خبرنگاری از رییس‌جمهور آمریکا پرسید: آیا حاضرید خطر یک فاجعه اقتصادی را بپذیرید و دوباره به ایران حمله کنید؟

ترامپ در پاسخ گفت: یک سلاح هسته‌ای از رکود اقتصادی مهم‌تر است. رکود چیز خیلی بدی است، اما سلاح هسته‌ای خیلی سریع‌تر می‌تواند رکود ایجاد کند. خبرنگار در ادامه گفت: ایران به تفاهم‌نامه پایبند نمی‌ماند...

ترامپ اظهار داشت: من نگفتم قطعاً باعث رکود می‌شود، گفتم ممکن است باعث رکود شود. گفتم نمی‌خواهم مثل هربرت هوور باشم.

خبرنگار دوباره پرسید: آیا این به ایران اهرم فشار می‌دهد؟

رییس‌جمهور آمریکا در واکنش گفت: اوه، شما خیلی... کل کشورشان از بین رفته است. وقتی چنین سؤالی می‌پرسید، بسیار احمقانه است.

او در بخش دیگری از اظهاراتش تاکید کرد: تنگه هرمز کاملاً باز است. ما دو چیز می‌خواهیم: یک تنگه باز، و کشوری که هرگز سلاح هسته‌ای نخواهد داشت. خبرنگار دیگری گفت: وزارت خزانه‌داری امروز تحریم‌های نفتی ایران را لغو کرده است.

ترامپ در پاسخ گفت: خب، باید دقیقاً بررسی کنیم وضعیت چیست. تمام آن پول قرار است از طریق خرید مواد غذایی برگردد. آن‌ها ۹۱ میلیون نفر جمعیت دارند که نمی‌توانند خوراکی‌شان را تامین کنند.

خبرنگار ادامه داد: مطمئن هستید که ایرانی‌ها از درآمد فروش نفت برای بازسازی ارتش‌شان استفاده نمی‌کنند؟

رییس‌جمهور آمریکا گفت: قرار نیست چنین کاری بکنند.

او بار دیگر از برخی کشورها به خاطر عدم مشارکت در جنگ ایران انتقاد کرد و گفت: ایتالیا خیلی بد بود، و سایر کشورها؛ آلمان خیلی بد بود.

ترامپ: ایران با انجام بازرسی‌های گسترده تسلیحاتی موافقت می‌کند

رییس‌جمهور آمریکا روز دوشنبه اول تیرماه در پیامی تازه بر لزوم «صداقت هسته‌ای» ایران تأکید کرد. دونالد ترامپ در شبکه اجتماعی خود، تروث سوشال، نوشت: «همه کاملاً آگاه هستند که ایران برای تضمین صداقت هسته‌ای در بلندمدت، با انجام بازرسی‌های گسترده تسلیحاتی موافقت خواهد کرد.»

در پی جنگ ۴۰ روزه با ایران و آغاز آتش‌بس میان دو کشور، ترامپ بارها بر شرط عدم دستیابی ایران به سلاح اتمی تأکید کرد و حتی چند بار آن را بیش از ۹۹ درصد خواسته‌های خود از تهران توصیف کرد.

جمهوری اسلامی هم در پی مذاکرات با ایالات متحده تفاهم‌نامه‌ای را امضاء کرد که در آن آمده است هرگز به دنبال سلاح اتمی نخواهد رفت.

در همین زمینه جی‌دی ونس، معاون رییس‌جمهور آمریکا، روز دوشنبه خبر داد که ایران پذیرفته است بازرسان آژانس را به کشور دعوت کند و گفت این اتفاق احتمالاً این هفته یا حتی امروز رخ خواهد داد.

آزادسازی دارایی‌های ایران به شرط خرید از آمریکا

ونس گفت که ایالات متحده به دنبال ایجاد سازوکاری است تا اطمینان حاصل شود هرگونه دارایی مسدودشده‌ای که از ایران آزاد می‌شود، به جای تأمین مالی تروریسم، «به نفع» مردم ایران استفاده شود؛ به این صورت که این منابع صرف خریدهای آمریکایی شود.

او در نشست خبری خود توضیح داد که جرد کوشنر، از مشاوران ارشد دونالد ترامپ، با قطر روی پیشنهادی کار کرده است که بر اساس آن «اگر هرگونه دارایی مسدودشده ایران آزاد شود»، آمریکا و قطر هر دو بر روند استفاده از آن نظارت و تأیید خواهند داشت و این پول صرف خرید «سویا، ذرت و گندم آمریکایی» برای «منفعت مردم ایران» خواهد شد.

او افزود که این ابتکار می‌تواند هم برای واشنگتن و هم برای تهران به‌طور متقابل سودمند باشد، چون «اگر فرض بگیریم که دارایی‌های ایران آزاد شوند، این منابع صرف ثروتمندتر کردن کشاورزان آمریکایی و تأمین غذای مردم ایران خواهند شد.»

او این توافق را «یک معامله خیلی خوب به سبک ترامپ» توصیف کرد و گفت این طرح هم برای مردم آمریکا و هم برای مردم ایران مفید است و به تقویت ساختار امنیتی منطقه کمک می‌کند؛ ساختاری که به گفته او آمریکا در حال ایجاد و حفظ آن است.

او همچنین با رد نگرانی‌های عمومی درباره آزادسازی دارایی‌های ایران، گفت این برداشتها ناشی از «گزارش‌دهی نادرست» بوده است.

وزارت خزانهداری آمریکا برای فروش نفت ایران مجوز دو ماهه صادر کرد

وزارت خزانهداری ایالات متحده روز دوشنبه اول تیرماه خبر داد که مجوز فروش نفت ایران را بر اساس تفاهم‌نامه اسلام‌آباد صادر کرده است.

این مجوز کلی برای تولید و فروش نفت خام و فراورده‌های نفتی توسط ایران از تاریخ ۳۱ خرداد به مدت دو ماه اعتبار دارد.

دولت ترامپ بر اساس تفاهم‌نامه‌ای که هفته گذشته با ایران امضا کرد پذیرفت که فروش و صادرات نفت خام و فراورده‌ها و مشتقات نفتی ایران را از تحریم‌ها معاف کند.

به این ترتیب ایران دست‌کم در این دو ماه فرصت پیدا می‌کند نفت خود را فروخته و درآمد حاصل از آن را دریافت کند.

این مجوز، صادرات نفت ایران به ایالات متحده را هم شامل می‌شود. تنها دو کشور کره شمالی و کوبا از این مجوز بهره‌مند نمی‌شوند.

ساعتی پیش‌تر عباس عراقچی، وزیر خارجه ایران، در پیامی اعلام کرده بود که ایران موفق به دریافت مجوزهای لازم برای صادرات نفت و محصولات پتروشیمی، آزادسازی بخشی از دارایی‌های مسدودشده و یک برنامه بازسازی و توسعه برای ایران آغاز شده است.

در پی انتشار بیانیه مشترک میانجی‌های مذاکرات و پیام عراقچی، بهای نفت استاندارد برنت دریای شمال بیش از یک دلار کاهش یافت و به ۷۹ دلار و ۴۴ سنت در هر بشکه رسید.

پاکستان از تشکیل «کمیته عالی اجرای تفاهم» تهران و واشینگتن خبر داد

شهباز شریف، نخست‌وزیر پاکستان، دوشنبه یکم تیر اعلام کرد نخستین نشست کمیته عالی میان ایران و آمریکا در سوئیس با موفقیت به پایان رسید.

شریف در پستی در شبکه اجتماعی «ایکس» تأکید کرد که گفت‌وگوها در فضایی مثبت و سازنده برگزار شده و به پیشرفت امیدوارکننده‌ای انجامیده است؛ از جمله توافق بر سر یک نقشه راه برای دستیابی به توافق نهایی ظرف ۶۰ روز، تشکیل یک کمیته عالی‌رتبه برای نظارت سیاسی، و آغاز دور جدیدی از گفت‌وگوهای فنی.

او هم‌چنین از رهبری ایالات متحده و ایران به دلیل پایبندی مستمر به گفت‌وگوی سازنده قدردانی و از همه کشورهای دوست و برادر برای حمایت ارزشمندان در پیشبرد این روند تاریخی، تشکر کرد.

شریف از دولت سوئیس نیز به خاطر تسهیل و میزبانی این مذاکرات و از قطر به دلیل نقش حمایتی تعیین کننده در فراهم کردن شرایط آغاز این گفت وگوها قدردانی کرد.

او به طور ویژه از عاصم منیر، رئیس ستاد ارتش پاکستان، یاد کرد و گفت تلاش های مستمر او نقش مهمی در موفقیت این مذاکرات داشته و بدون این تلاش ها هیچ پیشرفتی حاصل نمی شد.

شریف هم چنین از اسحاق دار، معاون نخست وزیر پاکستان، به دلیل تلاش های دیپلماتیک و همکاری تیم وزارت خارجه قدردانی کرد و از محسن نقوی، وزیر کشور پاکستان نیز به دلیل نقش مؤثر در موفقیت این روند تشکر نمود.

شهbaz شریف در پایان تاکید کرد پاکستان، هم چنان به ایفای نقش بی طرفانه و صادقانه خود در تقویت گفت وگو و دیپلماسی برای رسیدن به یک راه حل صلح آمیز و پایدار ادامه خواهد داد.

قالیباف: در مذاکرات، لبنان را رها نخواهیم کرد

محمدباقر قالیباف، رییس مجلس شورای اسلامی و رییس هیات مذاکره کننده ایران، روز دوشنبه در بازگشت از سوئیس تاکید کرد که تهران، لبنان را رها نخواهد کرد. ایران از زمان برقراری آتش بس در ابتدای اردیبهشت ماه همواره تاکید کرده که هر گونه آتش بس و پایان جنگ باید شامل لبنان هم شود. پافشاری جمهوری اسلامی بر حمایت از نیروی نیابتی خود در لبنان یعنی حزب الله تا آن حد بوده که به دلیل حملات اسرائیل به این کشور چند بار مذاکرات را عقب انداخته یا به حال تعلیق درآورده است.

این پافشاری سرانجام نتیجه داد و آتش بس در لبنان در تفاهم نامه اسلام آباد هم گنجانده شد و دولت ترامپ در آمریکا فعلا توانسته است اسرائیل را از ادامه حملات شدید خود بازدارد، گرچه اسرائیل گفته است که از خاک لبنان عقب نشینی نخواهد کرد.

قالیباف روز دوشنبه، در پاسخ به پرسشی درباره لبنان گفت: «آتش قطع شده، بخش عمده ای از مردم هم برگشتند، انشالله با تصمیمی که آن جا (در سوئیس) گرفته شد، مطمئنیم که انشالله انشالله با اقتدار این کار را پیش می بریم و آن تمامیت ارضی لبنان را و حاکمیت ملی لبنان را بر تمامیت سرزمین خودش انشالله در این گفت وگوها به نتیجه نهایی اش خواهیم رساند و تا به نتیجه نرسد رهاش نخواهیم کرد.»

میانجی های مذاکرات ایران و آمریکا روز دوشنبه اعلام کردند که در سوئیس یک «هسته رفع تنش» میان طرف های مذاکره و مقام های لبنانی تشکیل شده که هدف آن جلوگیری از شعله ور شدن دوباره درگیری ها در لبنان است.

سفرهای منطقه ای؛ قالیباف به مسقط رفت، پزشکیان به اسلام آباد می رود

در پی امضای تفاهم نامه اسلام آباد توسط دولت های ایران و آمریکا و برگزاری اولین دور از مذاکرات دو کشور برای رسیدن به پایان قطعی برای جنگ، سفرهای منطقه ای در این گوشه از جهان رونق گرفته است.

رسانه های ایران روز دوشنبه خبر دادند که محمدباقر قالیباف، رییس مجلس و رییس هیئت مذاکره کننده ایران، که تازه از سوئیس به تهران بازگشته بود بلافاصله برای دیداری دیگر به مسقط، پایتخت عمان، رفته است.

به نوشته روزنامه هم میهن، قالیباف در سفر به عمان همراه با عباس عراقچی، وزیر خارجه، قرار است با هیشم بن طارق، سلطان عمان، دیدار کرده و در زمینه «ارتقای همکاری های دوجانبه و تشریک مساعی برای تثبیت ترتیبات ایرانی» برای اداره تنگه هرمز» گفت وگو کند.

خبر سفر قالیباف به این کشور عربی که رابطه نزدیکی با ایران و همین طور آمریکا دارد پس از آن اعلام شد که وزارت خارجه ایالات متحده رسماً از سفر قریب الوقوع مارکو روبیو، وزیر خارجه، به چند کشور عربی دیگر در منطقه خبر داد.

بر اساس این بیانیه، روبیو در سفر سه روزه اش که روز سه شنبه، دوم تیرماه، شروع می شود قرار است در امارات متحده عربی و کویت و بحرین توقف داشته باشد. تفاهم نامه اسلام آباد و «تلاش برای تضمین عبور و مرور ایمن و رایگان» از تنگه هرمز از موضوعات گفت وگوهای او با مقامات این کشورها خواهد بود. دونالد ترامپ، رییس جمهور آمریکا، بارها گفته است که ایران دیگر کنترلی بر تنگه هرمز نخواهد داشت و عبور و مرور از این آبراه به حالت قیل از جنگ باز خواهد گشت. در مقابل، مقام های جمهوری اسلامی مدام می گویند که هرمز تنها در ۶۰ روزی که دو کشور مذاکره می کنند رایگان خواهد بود و پس از آن ایران پولی با عنوان «هزینه خدمات» از کشتی ها دریافت خواهد کرد.

مسعود پزشکیان، رییس جمهور اسلامی ایران، نیز روز سه شنبه به اسلام آباد سفر خواهد کرد. طبق اعلام دولت ایران، سفر او احتمالاً یک روزه خواهد بود. آن طور که دولت پاکستان، میانجی اصلی تفاهم نامه، اعلام کرده است، سفر پزشکیان «فرصتی برای گفت وگو درباره تلاش های دیپلماتیک» و بررسی «مسیر مذاکرات با واشینگتن» فراهم خواهد کرد.

دیدار معاون شورای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران با وزیر خارجه چین در هند

قدیر نظامی پور، معاون شورای عالی امنیت ملی ایران، که در هند به سر می برد روز دوشنبه، اول تیرماه، در پایتخت این کشور با وزیر خارجه چین دیدار کرد.

نظامی یا نظامی‌پور که از اعضای ارشد سپاه پاسداران نیز هست برای شرکت در نشست مشاوران امنیت ملی کشورهای گروه بریکس به دهلی نو سفر کرده است.

او در همین روز با وانگ یی، وزیر خارجه چین که برای شرکت در اجلاس بریکس به هند سفر کرده، دیدار و گفت‌وگو کرده است. نظامی‌پور در این دیدار ابراز امیدواری کرده است که حکومت چین «در راستای تحقق عملی مرحله نخست تفاهم‌نامه» اسلام‌آباد نقشی «موثرتر» ایفا کند. گروه بریکس که شامل ۱۱ کشور در حال توسعه از جمله برزیل، روسیه، هند، چین و آفریقای جنوبی است، حدود نیمی از جمعیت جهان و ۴۰ درصد از تولید اقتصاد جهانی را در اختیار دارد. انتظار می‌رود قدیر نظامی‌پور در جریان سفر خود با مقامات امنیتی دیگر کشورهای عضو بریکس نیز دیدار و گفت‌وگو کند.

نشست وزیران خارجه شورای همکاری خلیج از یادداشت تفاهم میان آمریکا و ایران استقبال کرد

دبیرکل شورای همکاری خلیج در این نشست بر حمایت از تلاش‌های میانجی‌گرانه و تنش‌زدایی تاکید کرد جاسم البدیوی، دبیرکل شورای همکاری خلیج تاکید کرد که نشست هماهنگی وزرای خارجه کشورهای عضو این شورا، آخرین تحولات و رویدادها و همچنین تلاش‌های بین‌المللی و منطقه‌ای برای کاهش تنش‌ها و تقویت امنیت و ثبات در منطقه و همچنین نتایج یکصد و شصت و هفتمین نشست وزارتی این شورا را بررسی کرده است. این اظهارات البدیوی به مناسبت برگزاری نشست هماهنگی وزیران خارجه کشورهای عضو شورای همکاری خلیج که در حاشیه از سرگیری صد و شصت‌وپنجمین نشست عادی اتحادیه عرب در سطح وزرا، روز دوشنبه یکم تیر در آمان، پایتخت اردن برگزار شد، مطرح شده است. در این نشست همچنین از امضای یادداشت تفاهم میان ایالات متحده آمریکا و ایران استقبال و بر حمایت از تلاش‌های میانجی‌گری و کاهش تنش‌ها تاکید شد. در همین راستا، البدیوی اظهار داشت که امضای این یادداشت تفاهم می‌تواند به دستیابی به توافقی نهایی و جامع کمک کند که امنیت و ثبات را در منطقه و جهان تقویت کند.

واکنش نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل به مذاکرات آمریکا و ایران

ونس، گفته که واشنگتن در طول مذاکرات آمریکا و ایران «در تماس دائمی» با تل‌آویو و دیگر شرکای خاورمیانه‌ای بوده و این تصور که آمریکا در حال «تحمیل» یک توافق با تهران بر منطقه است را رد کرد. او گفت: «ما دیروز به‌طور مداوم با اسرائیلی‌ها در تماس بودیم، و همچنین البته با سعودی‌ها، اماراتی‌ها و دیگر کشورهای منطقه. دیروز با لبنانی‌ها نیز صحبت کردیم.» او افزود: «ما دائما تلاش می‌کنیم دوستان منطقه‌ای‌مان را در جریان قرار دهیم. این توافقی نیست که ایالات متحده به منطقه تحمیل کند؛ این توافقی است که کشورهای منطقه خودشان به شدت از آمریکا خواسته‌اند آن را پیش ببرند.» معاون رییس‌جمهوری آمریکا، اظهار کرد که آقای ترامپ قصد داشت «پایه و پی را بنا کند و بررسی کند آیا می‌توان به صلحی دائمی رسید یا نه. اگر نتوانیم، رییس‌جمهوری ایالات متحده هنوز گزینه‌های زیادی برای تحقق اهداف امنیتی آمریکا در اختیار دارد. اما او در حال حاضر ما را به این مسیر متعهد کرده و ما به کار ادامه خواهیم داد و خواهیم دید چه چیزی می‌توانیم به دست آوریم.» سخنان معاون رییس‌جمهوری آمریکا، در حالی مطرح شد که بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل ساعاتی بعد در یک پیام ویدیویی اعلام کرد که نیروهای ارتش اسرائیل در جنوب لبنان باقی خواهند ماند و «آزادی کامل عمل برای خنثی‌سازی هرگونه تهدید مستقیم یا در حال شکل‌گیری علیه خود یا ساکنان شمال» را خواهند داشت. نتانیاهو گفت ارتش اسرائیل «در این زمینه هیچ محدودیتی ندارد.» او این اظهارات را در حالی مطرح کرد که آتش‌بس تازه در لبنان به نظر می‌رسید در حال برقرار ماندن است و ارتش اسرائیل اعلام کرده بود که محدودیت‌های رفت‌وآمد برای ساکنان مناطق نزدیک مرز اسرائیل و لبنان را از روز دوشنبه لغو خواهد کرد. در حالی که نه اسرائیل و نه حزب‌الله هیچ‌کدام امضاءکننده توافق میان آمریکا و ایران نیستند، اما ایران تاکید دارد که ابتدا باید موضوع درگیری‌ها در لبنان حل‌وفصل شود.

پیام مجتبی خامنه‌ای؛ تایید بدون پذیرش مسئولیت

پیام منسوب به مجتبی خامنه‌ای درباره تفاهم‌نامه به یکی از محورهای اصلی بحث درباره این سند تبدیل شد. او که بعد از رسیدن به رهبری جمهوری اسلامی در انتظار عمومی ظاهر نشده، در این پیام گفت مسئولان برای رسیدن به این مرحله «تلاش‌های زیادی» کرده‌اند، اما هم‌زمان تصریح کرد که خودش «علی‌الاصول، نظر دیگری» داشته است.

رهبر جدید گفت اجازه توافق را به دلیل تعهدی صادر کرده که مسعود پزشکیان، به‌عنوان رئیس‌جمهور و رئیس شورای عالی امنیت ملی، از طرف خود و سایر اعضا داده و «تصریح به قبول مسئولیت» کرده است.

پیام رهبر جدید از یک طرف نشان می‌داد که تفاهم بدون اجازه او نهایی نشده و از سوی دیگر، تاکید می‌کرد که نظر شخصی او متفاوت بوده است. از دید بسیاری او بار مسئولیت را به گردن رئیس‌جمهوری انداخت که شواهد نشان می‌داد در جریان جنگ نقش کمرنگی در تصمیم‌سازی‌ها داشته است. اما از پاسخ پزشکیان می‌توان برداشت کرد که او این فرصت را غنیمت دیده تا جایگاه خود را در هسته قدرت برجسته نشان دهد. رئیس‌جمهور ایران گفت پیام رهبر جمهوری اسلامی «مسئولیت همه اجزای موثر در فرایند مذاکره» را روشن کرده است و با تاکید بر جایگاه خود به‌عنوان رئیس‌جمهور و رئیس شورای عالی امنیت ملی، مسئولیت پیگیری تفاهم را به نام دولت و این شورا صورت‌بندی کرد.

محمود نوبیان، نایب‌رئیس کمیسیون امنیت ملی مجلس هم در مصاحبه تلویزیونی‌اش مدعی شد مجتبی خامنه‌ای تفاهم‌نامه ایران و آمریکا را «توافقی میان دو رئیس‌جمهور» دانسته و تاکید کرده است که این سند یک معاهده میان دو کشور محسوب نمی‌شود.

موضع رهبر جدید جمهوری اسلامی بلافاصله با مواضع پدرش درباره مذاکرات هسته‌ای و برجام مقایسه شد. علی خامنه‌ای در سال‌های مذاکرات هسته‌ای بارها گفته بود که با مذاکره در «مسائل خاص» مخالفت نمی‌کند، اما به آمریکا خوش‌بین نیست. یکی از عبارتهای تکرارشونده او این بود: «مذاکره را منع نمی‌کنم... لیکن من خوش‌بین نیستم.»

علی خامنه‌ای، عبارت «ترمش قهرمانانه» را وارد ادبیات رسمی جمهوری اسلامی کرد که بعدتر برای توجیه امکان مذاکره به کار رفت. اما هر چند تایید نتیجه مذاکرات همواره بر عهده رهبر بود، اما مسئولیت پیامدهای آن غالباً به دوش دولت‌ها می‌افتاد و همین موضوع در بسیاری از موارد به منشا اختلاف با رهبر جمهوری اسلامی تبدیل شد.

پیام منتسب به مجتبی خامنه‌ای درباره تفاهم با آمریکا به بحث‌ها درباره مسئولیت این توافق دامن زد

پیام مجتبی خامنه‌ای، رهبر جمهوری اسلامی، درباره تفاهم‌نامه ایران و آمریکا، بحث درباره این سند را از مفاد آن فراتر برد و به پشت صحنه تصمیم‌گیری در تهران کشاند؛ فرایندی که بنا بر روایت‌ها و گزارش‌های منتشرشده، شورای عالی امنیت ملی، دولت، سپاه، مجلس و رهبری جمهوری اسلامی، هر یک در شکل‌گیری، بررسی یا تایید نهایی آن نقش خاص خود را داشته‌اند.

هم‌زمان، اظهارات محمود نوبیان، نایب‌رئیس کمیسیون امنیت ملی مجلس، به پیچیدگی این تصویر اضافه کرده است؛ او در یک برنامه زنده تلویزیونی که پیش از پایان سخنانش قطع شد با اشاره به مکتوبات منتسب به مجتبی خامنه‌ای مدعی شد که رهبر جمهوری اسلامی با برخی محورهای مذاکرات، از جمله ورود به پرونده هسته‌ای، مخالف بوده و رضایت کاملی از روند گفت‌وگوها نداشته است. این اظهارات که صداوسیما گفته «اشاره ناقص و مخدوش به برخی اسناد دارای طبقه‌بندی» بوده، اگر درست باشد نشان می‌دهد اختلاف‌نظر درباره دامنه و چارچوب مذاکرات حتی در سطوح بالای تصمیم‌گیری نیز وجود داشته و روایت رسمی از اجماع کامل را با تردیدهایی روبه‌رو کرده است.

در جنگ اخیر هم، مانند گذشته، تصمیم‌گیری درباره مذاکره با آمریکا تنها در اختیار دولت یا وزارت خارجه نبود. این پرونده هم‌زمان در سطوح بالای نظامی، امنیتی و سیاسی دنبال می‌شد و در این میان به نظر می‌آید شورای عالی امنیت ملی به یکی از محورهای رسمی و اصلی جمع‌بندی تصمیم‌های کلان تبدیل شده است.

دبیری این شورا بر عهده محمدباقر ذوالقدر، از فرماندهان پیشین سپاه و بسیج است. به باور بسیاری از ناظران نقش سپاه پاسداران، منحصر به تصمیم‌گیری‌ها در زمان جنگ نبوده و پس از آتش‌بس نیز این نهاد قدرتمند در نقش «بازدارنده» اصلی ظاهر شده است.

در این میان، سپردن مسئولیت مذاکرات به محمدباقر قالیباف، رئیس مجلس با پیشینه فرماندهی در سپاه، خود به یکی از نکات خیرساز تبدیل شد. در دهه‌های گذشته مسئولیت گفت‌وگوهای حساس هسته‌ای و دیپلماتیک بر عهده وزارت خارجه یا شورای عالی امنیت ملی بوده است، اما این بار فردی خارج از این نهادها در راس تیم مذاکره‌کننده قرار گرفت.

در برخی روایت‌ها، این انتخاب به شرایط اضطراری پس از جنگ و محدود بودن گزینه‌های مورد توافق نسبت داده شد و در برخی دیگر نیز آن را نشانه‌ای از تصمیم هسته قدرت برای تقویت مسیر «مصالحه» در برابر تقابل می‌دانند، بدون آن‌که پرونده از مدار امنیتی خارج شود.

در تهران، بحث مذاکرات و امضای تفاهم‌نامه، اکنون به اهرمی برای زورآزمایی سیاسی تبدیل شده و این سوال مطرح است که این سند برای تایید از چه مسیری عبور کرده، چه مخالفت‌هایی بر سر راه آن بوده و واکنش منتسب به مجتبی خامنه‌ای چه سرخ‌هایی از این روند ترسیم می‌کند.

در شورای عالی امنیت ملی چه گذشت؟

از جلسات شورای عالی امنیت ملی درباره تفاهم‌نامه ایران و آمریکا، صورت‌جلسه‌ای منتشر نشده و جزئیات رسمی رای‌گیری احتمالی در دسترس نیست. با این حال، روایت‌هایی در رسانه‌ها منتشر شده که تصویری از روند بررسی و تصویب این متن به دست می‌دهد.

محمد منان رئیسی، نماینده قم در مجلس، می‌گوید متن تفاهم‌نامه پیش از تصویب نهایی چند بار میان شورای عالی امنیت ملی و مجتبی خامنه‌ای رفت‌وبرگشت داشته است. به گزارش سایت تابناک او گفته است که رهبر جمهوری اسلامی درباره برخی بندها و مفاد تفاهم پرسش‌هایی مطرح کرده و از اعضای که مسئول بررسی متن بودند خواسته بود به این پرسش‌ها پاسخ دهند.

به گفته رئیس، این پاسخها قرار نبود در قالب یک نظر واحد از سوی شورا ارائه شود. او گفته است پرسشها برای هر یک از اعضا جداگانه ارسال شد تا هر عضو نظر کارشناسی خود را مستقل از دیگران درباره مفاد تفاهم اعلام کند. در این روایت، تصمیم‌گیری درباره تفاهم نه فقط در قالب یک جلسه نهایی، بلکه در چند مرحله بررسی، پرسش و پاسخ و جمع‌بندی پیش رفته است.

این نماینده مجلس همچنین گفته است رهبر جدید جمهوری اسلامی برای تصویب نهایی متن چند شرط تعیین کرده بود. یکی از مهم‌ترین این شروط، کسب رای موافق دست‌کم سه‌چهارم اعضای شورای عالی امنیت ملی بود؛ حد نصابی که به گفته این نماینده مجلس، از روال معمول شورا سخت‌گیرانه‌تر است. او گفته است در حالت عادی، مصوبات شورا با رای نصف به‌علاوه یک اعضا تصویب می‌شود.

به روایت رئیس، شرط دیگر این بود که برخی اعضای نظامی حاضر در جلسات، که معمولاً حق رای ندارند، در این پرونده بتوانند نظر خود را در قالب رای اعلام کنند. او این تغییر را نشانه حساسیت ویژه پرونده دانسته و گفته است روند بررسی تفاهم با فرآیندهای معمول تفاوت داشته است.

او نتیجه رای‌گیری را هم چنین روایت کرده است: بیش از سه‌چهارم اعضای شورای عالی امنیت ملی با متن تفاهم موافقت کردند و تنها یک عضو رای منفی داد. او نام این عضو مخالف را اعلام نکرد، اما گفت پس از تحقق شروط تعیین‌شده از سوی رهبر جمهوری اسلامی، فرایند تصویب تفاهم به صورت رسمی انجام شد.

پزشکیان، قالیباف یا لاریجانی؟

روایت محمدجعفر قائم‌پناه، معاون اجرایی رییس‌جمهور، در حالی که همین مسیر کلی را تایید می‌کند، تمرکز بیشتری بر نقش مسعود پزشکیان دارد. او به سایت انصاف‌نیوز گفته است که آقای پزشکیان، به‌عنوان رییس‌جمهور و رییس شورای عالی امنیت ملی، «نقش اول» را در رساندن تفاهم‌نامه به مرحله تصویب داشته است.

به گفته قائم‌پناه، «کار بزرگ» مسعود پزشکیان این بود که توانست تفاهم‌نامه را در چارچوب تعیین‌شده از سوی مجتبی خامنه‌ای، به تایید «اکثریت قریب به اتفاق» اعضای شورای عالی امنیت ملی برساند؛ جایی که او هم می‌گوید «همه به جز یک نفر» با متن همراه شدند.

معاون اجرایی رییس‌جمهور، هم چنین درباره شکل‌گیری متن تفاهم گفت این متن در قالب «پیشنهاد وزارت خارجه» مطرح شده، اما «پایه» آن را علی لاریجانی، دبیر پیشین شورای عالی امنیت ملی، گذاشته بود. آقای لاریجانی حدود سه ماه پیش از امضای تفاهم‌نامه، در حمله اسرائیل کشته شد.

در روایت قائم‌پناه انتخاب محمدباقر قالیباف به‌عنوان مسئول تیم مذاکره‌کننده هم به‌عنوان بخشی از روند «اجماع‌سازی» معرفی شده است. او گفته است قالیباف به دلیل «ارتباط با نظامیان، آشنایی با مفاهیم نظامی و جایگاهش به‌عنوان یکی از روسای قوا»، می‌توانست در داخل ساختار قدرت اجماع ایجاد کند و هم‌زمان در مذاکره خارجی از منافع جمهوری اسلامی دفاع کند.

در این روایت‌ها، شورای عالی امنیت ملی محل اصلی جمع‌بندی رسمی نظرات درباره تفاهم‌نامه بوده است؛ نهادی که تصمیماتش در حوزه امنیت و سیاست دفاعی، پس از تایید رهبر جمهوری اسلامی اعتبار اجرایی پیدا می‌کند.

«همه به جز یک نفر»؛ گمانه‌ها درباره رای مخالف

در روایت‌های منتشرشده از روند تصویب تفاهم‌نامه، یک جمله بیش از همه به بحث‌های سیاسی دامن زد: اینکه متن در شورای عالی امنیت ملی با موافقت همه، «به جز یک نفر»، تصویب شده است.

هویت این عضو مخالف رسماً اعلام نشده است. اما در فضای سیاسی و شبکه‌های اجتماعی، نام سعید جلیلی بیش از دیگران مطرح شد؛ گمانه‌ای که به دلیل جایگاه او در شورای عالی امنیت ملی و سابقه‌اش در پرونده هسته‌ای اهمیت پیدا کرد.

سعید جلیلی، نماینده رهبر جمهوری اسلامی در شورای عالی امنیت ملی است که در زمان رهبری علی خامنه‌ای منصوب شده است. او که در ساختار جمهوری اسلامی به‌عنوان سیاست‌مداری تندرو شناخته می‌شود، در دوره ریاست‌جمهوری محمود احمدی‌نژاد، دبیر شورا و مذاکره‌کننده ارشد هسته‌ای ایران بود. در آن دوره مذاکره با غرب به نتیجه‌ای مشابه برجام نرسید و سیاست رسمی تهران بر مقاومت در برابر فشارهای خارجی متمرکز بود. پس از آن هم جلیلی از چهره‌های اصلی منتقد برجام و مخالف امتیازدهی در مذاکره با غرب باقی ماند.

به گفته ناظران اگر تنها رای منفی متعلق به سعید جلیلی باشد، اهمیت آن فقط در مخالفت یک عضو شورا نیست، بلکه این رای را می‌توان به عنوان موضع‌گیری نماینده رهبر جمهوری اسلامی در این شورا در نظر گرفت که در پیامش گفته بود «علی‌الاصول نظر دیگری» درباره تفاهم با آمریکا داشته است.

اما گمانه‌زنی‌ها درباره رای منفی جلیلی قطعی نیست. جلال رشیدی کوچی، نماینده پیشین مجلس که از منتقدان آقای جلیلی است، روایت متفاوتی مطرح کرده و در شبکه ایکس‌کتاب به هواداران او نوشته است که «مرادشان هم به تفاهم‌نامه در شعاع [شورای عالی امنیت ملی] رای مثبت داده است و آن یک نفر مخالف کس دیگری بوده است!»

رشیدی کوچی، هم‌فکران جلیلی را «جماعت تندرو و سوپر انقلابی» توصیف کرده که «بازی خطرناک خود را ادامه می‌دهند» و «از پزشکیان و قالیباف و وحیدی و عراقچی و موسوی گرفته تا مطیعی و طاهری و رسولی و حتی جلیلی و میرباقری» همه را «ضد ولایت فقیه» می‌دانند.

در همین حال، جهان‌نیوز، رسانه نزدیک به اصولگرایان، به جای تایید یا رد رای منفی جلیلی، سکوت او را به عنوان یکی از «اصلی‌ترین چهره‌های شکل‌دهنده دوگانه مذاکره یا مقاومت» موضوع اصلی دانسته است.

این سایت نوشت سکوت سعید جلیلی «وقتی معنادارتر می‌شود که بدانیم بخش زیادی از بار اجرایی پروژه‌های فعلی کشور در حوزه سیاسی و امنیتی بر عهده شورای عالی امنیت ملی است که جلیلی یک عضو اصلی آن با حکم رهبر معظم انقلاب است.»

قوه قضاییه ایران آمار کل کشته‌شدگان جنگ ۴۰ روزه را «۳۵۱۹» نفر اعلام کرد

سخنگوی قوه قضاییه جمهوری اسلامی روز دوشنبه اول تیرماه آمار کل کشته‌شدگان در جنگ ۴۰ روزه آمریکا و اسرائیل با ایران را «۳۵۱۹» نفر اعلام کرد. اصغر جهانگیر می‌گوید این رقم بر مبنای آمار پزشکی قانونی است، و بدون اشاره به جزئیات بیش‌تر از جمله تفکیک احتمالی افراد نظامی و غیرنظامی گفت که از این تعداد ۳۰۰۲ نفر مرد و ۵۱۷ نفر زن بودند.

پزشکی قانونی ایران پیش‌تر در نخستین روزهای پس از برقراری آتش‌بس، شمار کشته‌های حملات هوایی آمریکا و اسرائیل به ایران را ۳۳۷۵ نفر اعلام کرده بود.

اصغر جهانگیر، در اظهارات تازه‌اش بدون ارائه آمار کامل گفت «افرادی به اتهام همکاری با دشمن تحت تعقیب قرار گرفتند» که «۴۴ درصد آن‌ها هنوز در بازداشت موقت هستند.»

مقام‌های جمهوری اسلامی از زمان نخستین حمله آمریکا و اسرائیل به ایران در ۹ اسفند پارسل، صدها نفر را به اتهام همکاری با آمریکا و اسرائیل بازداشت و در مواردی آن‌ها را به اتهام «جاسوسی» و «اقدام علیه امنیت ملی» اعدام کرده‌اند.

اعدام‌های سیاسی و امنیتی در ایران پس از اعتراضات سراسری دی‌ماه ۱۴۰۴، وارد مرحله‌ای بی‌سابقه شده است. بر اساس یافته‌های سازمان‌های حقوق بشری، تنها در فاصله ۲۸ اسفند ۱۴۰۴ تا ۱۳ خرداد ۱۴۰۵ دست‌کم ۴۰ نفر پس از دادرسی‌هایی که فاقد معیارهای دادرسی عادلانه توصیف شده‌اند اعدام شده‌اند؛ روندی که به گفته تهیه‌کنندگان گزارش با نقش‌آفرینی مستقیم شماری از قضات و نهادهای امنیتی و قضایی کشور همراه بوده است.

اگرچه این اعدام‌ها فراتر از دوره قبل، همچنان ادامه دارند، گزارشات بر بازه دوماهه بین ۲۸ اسفند ۱۴۰۴ تا ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۵ تمرکز دارد؛ دوره‌ای که طی آن دست‌کم ۳۲ نفر پس از محاکمه‌هایی به‌شدت ناعادلانه اعدام شدند. جوان‌ترین آن‌ها، امیرحسین حاتمی، تنها ۱۸ سال داشت به‌گونه‌ای که اعدام‌ها با اتهامات سیاسی و امنیتی، همچنان با سرعتی نگران‌کننده ادامه دارند.

تعداد قابل توجهی از اعدام‌شدگان به مشارکت در اعتراضات دی‌ماه ۱۴۰۴، معروف به اعتراضات دی‌ماه، متهم شده بودند؛ اعتراضاتی که در ۷ دی‌ماه ۱۴۰۴ آغاز شد و در میان خشم گسترده عمومی نسبت به فروپاشی اقتصادی، فساد و سرکوب دولتی، به‌سرعت در سراسر کشور گسترش یافت. با وجود سرکوب خشونت‌آمیز دولت شامل بازداشت‌های گسترده و استفاده فراگیر از نیروی مرگبار، تظاهرات برای هفته‌ها ادامه یافت و به کشته‌شدن هزاران انسان در سرکوب‌هایی انجامید که مصداق جنایت علیه بشریت است. در همین دوره، بیش‌ترین شمار ثبت‌شده اعترافات اجباری در سال‌های اخیر نیز مشاهده شد که از ۳۵۰ مورد مستند فراتر رفت.

دیگر افرادی که در این دوره اعدام شدند، به مشارکت در اعتراضات جنبش «زن، زندگی، آزادی» در سال ۱۴۰۱، یا فعالیت ادعایی مرتبط با جنگ ۱۲ روزه با اسرائیل در دی‌ماه ۱۴۰۳ متهم شده بودند.

بر اساس مستندات مجموعه فعالان حقوق بشر، در بازه زمانی ۲۸ اسفند ۱۴۰۳ تا ۲۸ اردیبهشت ۱۴۰۴، در مجموع ۱۹۸ نفر در ایران اعدام شدند، در حالی که در دوره مشابه در سال ۱۴۰۴-۱۴۰۵، ۶۵ اعدام انجام شد. با این حال، در سال ۱۴۰۳-۱۴۰۴ تنها ۸ نفر به اتهامات سیاسی و امنیتی اعدام شدند که نشان‌دهنده تشدید شدید استفاده از اعدام به‌عنوان ابزاری برای سرکوب سیاسی در سال ۱۴۰۴-۱۴۰۵ است.

برندگان تفاهم‌نامه

با نگاهی به بندهای گوناگون این تفاهم‌نامه (که در ضمیمه آمده است)، چنین به‌نظر می‌رسد که در مجموع، جمهوری جهل و جنایت‌برنده اصلی تفاهم‌نامه است.

به خصوص در این تفاهم‌نامه، سخنی درباره موشک‌ها و پهپادهای جمهوری اسلامی و رعایت حقوق بشر به میان نیامده، اما ترامپ در یک سخنرانی گفت: «اگر دیگران موشک دارند، ایران هم می‌تواند موشک داشته باشد!»

بازندگان تفاهم‌نامه

اولین بازنده عمده، کارگران و مردم عادی ایران هستند. در این تفاهم‌نامه هیچ اشاره‌ای به نگرانی‌های سیاسی، حقوق بشری، اجتماعی و اقتصادی آنان نشده است. در واقع پس از امضای قرارداد، اعدام‌ها و دستگیری‌ها گسترش یافته؛ حتی شماری از دانشجویان دانشگاه شریف بر پایه اتهامات کلیشه‌ای اخراج شدند و در سیستان و بلوچستان نیز نیروی انتظامی تجمع اعتراضی زنان بلوچ را سرکوب کرد که «به نحوه واگذاری و بهره‌برداری از معدن کرومیت و محروم ماندن مردم بومی از منافع آن اعتراض داشتند.» حمله به زنان بلوچ معترض به معدن کرومیت؛ دست‌کم ۷ زن مجروح و ۶ نفر بازداشت شدند (۲۸ خرداد ۱۴۰۵)

افزون بر این، هیچ نشانه‌ای از آزادی زندانیان سیاسی، توقف اعدام‌ها و بازداشت‌های خودسرانه، مبارزه با فساد، تورم کم‌رشد و گسترش تهیدستی، و کوتاه کردن دست سپاه، بسیج و گروه‌های تروریستی از ثروت‌های ملی به چشم نمی‌خورد. با این تفاهم‌نامه، گذار از نظام جمهوری‌ستیز اسلامی در افق کوتاه و میان‌مدت، اگر نه غیرممکن اما بسیار دشوارتر به شمار می‌آید.

دومین بازنده بازنده، این تفاهم‌نامه شخص ترامپ است که در واقع با تمام ادعاها و تهدیدهایش بدون مهار جمهوری اسلامی در تمام زمینه‌ها، امتیازات فراوانی به جمهوری اسلامی داده است. افزون بر این، در مورد موضوع هسته‌ای در عمل دستاورد ملموسی نداشته و نمی‌تواند همانند گذشته، ادعا کند که تفاهم‌نامه اخیر بهتر از «برجام»، برنامه هسته‌ای ایران را مهار خواهد کرد.

سومین بازنده؛ دولت نتانیاهو است که برخلاف انتظارات و منافع «حزبی و ملی» اسرائیل، امتیازات شایان توجهی به جمهوری داده شده و پایه‌های وجودی‌اش را دست‌کم برای یک دوره‌ای، پایدارتر کرده است. حتی اگر جمهوری اسلامی مجبور باشد از جمله زیر فشار، حزب‌الله لبنان را نیز به حال خود رها سازد. **چهارمین جریان** که رسواتر شده است جریان سلطنت طلب است.

حتی دونالد ترامپ، گفته است: «من هیچ ملتی را ندیده‌ام که از من بخواهد کشورشان را بمباران کنم، آن‌ها آدمای احمقی هستند.» این جمله شاید کوتاه باشد، اما یک واقعیت تلخ را یادآوری می‌کند؛ این که رضا پهلوی و طرفدارانش برای رسیدن به قدرت، حاضرند از تحریک، فشار و حتی حمله نظامی علیه کشور خودشان حمایت کنند.

این‌جا، بحث بر سر اختلاف سیاسی نیست که حق هر کسی است، اما درخواست بمباران سرزمین و مردم خود و یا کشور دیگری، نه مبارزه سیاسی است و نه وطن‌دوستی؛ اسمش هر چه باشد، دفاع از ایران و جان مردم نیست. بی‌تردید امروز، از نگاه بسیاری از مردم نه تنها ایران، بلکه جهان، رضا پهلوی و مشاورانش، رسماً جنایت‌کار جنگی محسوب می‌شوند!

نتیجه‌گیری

در روز چهارم جنگ اسرائیل و آمریکا علیه ایران، آتش بس دو هفته‌ای از بامداد چهارشنبه ۱۹ فروردین ۱۴۰۵ برقرار شد. سه‌شنبه شب اول اردیبهشت، ترامپ به صورت یک طرفه از تمدید آتش‌بس با ایران خبر داد و روز سوم خرداد، آمریکا مدعی شد که به توافق با ایران نزدیک شده‌ایم. یک‌شنبه ۱۷ خرداد، در روز شصت و یکم آتش‌بس، ایران در پاسخ به حملات اسرائیل به ضاحیه جنوبی بیروت، حملاتی را به اسرائیل انجام داد. بامداد دوشنبه، ۱۸ خرداد، اسرائیل به نقاطی در ایران حمله کرد. پس از یک روز درگیری نظامی، دو طرف پایان حملات را اعلام کردند. روز جمعه ۲۲ خرداد دو طرف از نزدیک شدن به توافق خبر دادند. بامداد ۲۵ خرداد، ایران و آمریکا از توافق برای پایان جنگ گفتند. روز ۲۸ خرداد، مسعود پزشکیان رییس‌جمهور ایران و دونالد ترامپ رییس‌جمهور آمریکا در فاصله زمانی کوتاهی متن یادداشت تفاهم اسلام‌آباد را به‌صورت دیجیتالی و غیرحضوری امضا کردند.

اکنون پس از پایان دور نخست مذاکرات سیاسی ایران و آمریکا در بورگن‌اشتوک، گفت‌وگوهای فنی در سوئیس ادامه خواهد یافت. میانجی‌های قطری و پاکستانی اعلام کرده‌اند دو طرف بر سر ادامه فوری مذاکرات کارشناسی و حرکت در چارچوب نقشه راه ۶۰ روزه توافق کرده‌اند. محور این گفت‌وگوهای فنی، اجرای جزئیات تفاهم موقت است؛ از جمله نحوه بازگشت بازرسان آژانس، سازوکار استفاده از دارایی‌های آزادشده، تضمین عبور کشتی‌ها از تنگه هرمز و پیگیری توقف درگیری‌ها در لبنان. این مرحله قرار است مشخص کند توافق سیاسی اعلام‌شده تا چه اندازه قابلیت اجرا در میدان و اقتصاد را دارد.

جمهوری اسلامی ایران در شرایط کنونی بیش از هر زمان دیگری به دنبال کاهش فشار اقتصادی و جلوگیری از ورود به یک رویارویی پرهزینه‌تر است. جمهوری اسلامی، ممکن است در حوزه هسته‌ای امتیازهایی مانند محدود کردن سطح غنی‌سازی، پذیرش نظارت‌های گسترده‌تر و همکاری در راستی‌آزمایی ارائه دهد، اما حاضر نیست از خطوط قرمز راهبردی خود عبور کند. یعنی ممکن است جمهوری اسلامی درباره میزان غنی‌سازی مذاکره کند، اما درباره اصل غنی‌سازی نه.

برنامه موشکی، توان پهبادی و حفظ حداقلی از نفوذ منطقه‌ای هم‌چنان بخشی از دکترین بازدارندگی جمهوری اسلامی محسوب می‌شود. در واقع مطلوب برای جمهوری اسلامی ایران، توافقی است که فشار اقتصادی را کاهش دهد، بدون آن که ابزارهای بازدارندگی نظام را از بین ببرد. پس از تضعیف حماس در غزه، سقوط حکومت اسد در سوریه و آسیب دیدن بخشی از شبکه‌های منطقه‌ای جمهوری اسلامی ایران، حزب‌الله هم‌چنان مهم‌ترین متحد منطقه‌ای جمهوری اسلامی به شمار می‌رود. به عبارت دیگر، حزب‌الله تنها یک متحد سیاسی یا نظامی نیست، بلکه بخشی از سازوکار بازدارندگی ایران در برابر اسرائیل است.

اما از نگاه اسرائیل، باقی ماندن توان نظامی حزب‌الله به معنای باقی ماندن تهدید علیه مرزهای شمالی این کشور است. همین تضادهای منافع طرفین، باعث شده لبنان از یک پرونده فرعی به یکی از مهم‌ترین گره‌های مذاکرات تبدیل شود.

واقعیت غیرقابل انکار، این است که ترامپ و نتانیاهو به هدفشان که برانداختن جمهوری اسلامی ایران، و تسلط بر ایران و نفت این کشور بود سناریویی که پیش تر در یوگسلاوی سابق، لیبی، عراق، افغانستان و... پیاده کرده بودند، نرسیدند؛ در دستیابی کامل به هدفهای مرحله‌ای‌شان، از جمله از میان بردن این یا آن امکان دفاعی ایران نیز به همین شکل ناکام ماندند. قدرت جنگی عظیمی که آمریکا در منطقه مستقر کرده بود، نتوانست تنگه هرمز را باز کند و یا کشورهای منطقه و اروپا را با خود همراه سازد. حتی در محاصره دریایی کامل ایران هم چندان موفق نبود. و دیگر این که سرمایه‌گذاری آمریکا و اسرائیل بر روی جریان سلطنت طلب و رضا پهلوی و سایر نیروهای راست جنگ طلب، ائتلاف وقت بود و سرمایه‌گذاری‌شان برای شخص رضا پهلوی و طرفدارانش یک رسوایی بزرگ تاریخی به بار آورد.

جمهوری اسلامی در امر بقا موفق شد. رهبر کل و جمعی از مدیران میانی خود را از دست داد، اما نظام بدون وقفه‌ای جدی به امر حاکمیت خود با تشدید سانسور و سرکوب اعدام و فقر و فلاکت اقتصادی بر اکثریت مردم ایران، ادامه داد.

در چنین وضعیتی، قیمت نان در استان تهران و سایر استان‌ها رسماً افزایش یافت؛ تازه‌ترین حلقه از موج گرانی نان که پیش‌تر در چند استان دیگر آغاز شده بود و اکنون پایتخت را نیز دربر گرفته است.

محمدجواد کرمی، رییس کارگروه آرد و نان اتاق اصناف ایران، اعلام کرد قیمت نان لواش در تهران به دو هزار و ۷۰۰ تومان، بربری به ۱۰ هزار تومان و سنگک به ۱۵ هزار و ۵۰۰ تومان رسیده است.

خبرآنلاین نوشته است قیمت نان لواش ۱۰۰ درصد افزایش یافته و نرخ‌های تازه از سه‌شنبه، دوم تیر، روی دستگاه‌های نانوبی‌ها اعمال شده است. پیش از تهران، گزارش‌ها از افزایش قیمت نان در استان‌های دیگر خبر داده بودند.

نان برای بسیاری از خانوارهای کم‌درآمد آخرین کالای ارزان و ثابت سفره است. گزارش‌های پیشین نیز نشان داده‌اند کاهش مصرف کالری و حذف گوشت، لبنیات و میوه از سبد بسیاری از خانوارها، نان را به تکیه‌گاه اصلی امنیت غذایی تبدیل کرده است.

در چنین وضعی، گرانی نان فقط افزایش قیمت یک کالا نیست؛ می‌تواند فقر غذایی را به سوء‌تغذیه پنهان تبدیل کند.

تجربیات جهانی جایی برای خوش‌بینی نسبت به دخالت خارجی نمی‌گذارند. مردم آن‌گاه به آزادی دست می‌یابند که خود از پس استبداد حاکم، بدون دخالت خارجی، خودشان جامعه‌شان را مدیریت کنند.

در این مقطع، بهترین حالت ممکن، سازمان‌دهی جنبش‌های اجتماعی هدفمند و بدون احساسات مقطعی و به کار بستن نقاط مثبت و منفی تجارب گذشته است. سازمان‌دهی و مقاومت و مبارزه مدنی، امکان آن را می‌یابد که گسترده‌تر شود و استوارتر گردد. دشمن امید و آسودگی و راه‌هایی از حاکمیت استبداد و استثمار و سرکوب، هر نیرو و اقدامی است که تنش بیافریند و وضعیت را دوباره به حالت جنگی درآورد.

نهایتاً، آن‌چه اکنون دیده می‌شود بیش‌تر یک مرحله مدیریت بحران و کاهش تنش است تا یک صلح پایدار و نهایی. وضعیت فعلی مدیریت بحران است نه حل بحران!

آن‌چه فعلاً شکل گرفته، بیش‌تر تلاشی برای کنترل آتش جنگ، ایجاد کانال‌های ارتباطی و خریدن زمان برای تصمیم‌های دشوارتر در آینده است؛ تصمیم‌هایی که مشخص خواهد کرد آیا نقشه راه ۶۰ روزه می‌تواند به توافقی تاریخی منجر شود یا تنها یک وقفه موقت در یکی از پیچیده‌ترین بحران‌های خاورمیانه خواهد بود.

سه‌شنبه دوم تیر ۱۴۰۴ - بیست و سوم ژوئن ۲۰۲۶

ضمیمه:

یک مقام ارشد آمریکایی روز چهارشنبه ۲۷ خرداد ۱۴۰۵، متن توافق موقت میان آمریکا و ایران برای توقف جنگ در ایران و بازگشایی تنگه هرمز را برای خبرنگاران قرائت کرد.

این توافق در ۱۴ بند چارچوبی کلی از تفاهم میان دو طرف را ترسیم می‌کند و بسیاری از دشوارترین مسائل، از جمله نحوه برچیدن برنامه هسته‌ای ایران، را تا زمان دستیابی به توافق نهایی به تعویق می‌اندازد.

با این حال بعد از امضای این تفاهم‌نامه بر باز شدن تنگه هرمز و هم‌چنین رفع محاصره دریایی آمریکا علیه بنادر ایرانی تأکید شده است.

این سند، هم‌چنین زمینه را برای یک دوره مذاکرات گسترده‌تر ۶۰ روزه که در سوئیس آغاز شده است.

متن کامل این سند که «یادداشت تفاهم اسلام‌آباد میان ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران» نام دارد، به شرح زیر است:

۱. ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران و متحدان آن‌ها در جنگ جاری، با امضای این یادداشت تفاهم، پایان فوری و دائمی عملیات نظامی در تمامی جبهه‌ها، از جمله در لبنان، را اعلام می‌کنند و متعهد می‌شوند از این پس هیچ جنگ یا عملیات نظامی علیه یکدیگر آغاز نکنند، از تهدید یا استفاده از زور علیه یکدیگر خودداری کنند و تمامیت ارضی و حاکمیت لبنان را تضمین نمایند. توافق نهایی، پایان دائمی جنگ در تمامی جبهه‌ها، از جمله در لبنان، و سایر مفاد این بند را تأیید خواهد کرد.

۲. ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران متعهد می‌شوند به حاکمیت و تمامیت ارضی یکدیگر احترام بگذارند و از مداخله در امور داخلی یکدیگر خودداری کنند.

۳. ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران متعهد می‌شوند که ظرف حداکثر ۶۰ روز، که با توافق متقابل قابل تمدید است، درباره توافق نهایی مذاکره کرده و به آن دست یابند.

۴. بلافاصله پس از امضای این یادداشت تفاهم، ایالات متحده آمریکا روند رفع محاصره دریایی خود و هرگونه اختلال یا مانع علیه جمهوری اسلامی ایران را آغاز خواهد کرد و ظرف ۳۰ روز به‌طور کامل به محاصره دریایی پایان خواهد داد. در طول این دوره، تردد کشتی‌ها متناسب با بازگشت حجم ترافیک پیش از جنگ که توسط جمهوری اسلامی ایران احیا می‌شود، انجام خواهد شد. ایالات متحده آمریکا همچنین متعهد می‌شود ظرف ۳۰ روز پس از توافق نهایی، نیروهای خود را از مجاورت جمهوری اسلامی ایران خارج کند.

۵. با امضای این یادداشت تفاهم، جمهوری اسلامی ایران با به‌کارگیری حداکثر تلاش خود، تریببات لازم را برای عبور ایمن کشتی‌های تجاری، بدون دریافت هیچ هزینه‌ای و صرفاً برای مدت ۶۰ روز، از خلیج فارس به دریای عمان و بالعکس فراهم خواهد کرد. تردد کشتی‌های تجاری بلافاصله آغاز خواهد شد و با توجه به ضرورت رفع موانع فنی و نظامی و همچنین مین‌روبی توسط جمهوری اسلامی ایران، ظرف ۳۰ روز به‌طور کامل برقرار خواهد شد. جمهوری اسلامی ایران با سلطنت عمان درباره تعیین سازوکار اداره آینده و خدمات دریایی در تنگه هرمز گفت‌وگو خواهد کرد و این موضوع را با سایر کشورهای ساحلی خلیج فارس، مطابق حقوق بین‌الملل قابل اجرا و حقوق حاکمیتی کشورهای ساحلی تنگه هرمز، مورد بحث قرار خواهد داد.

۶. ایالات متحده آمریکا متعهد می‌شود با همکاری شرکای منطقه‌ای، یک برنامه قطعی و مورد توافق طرفین با ارزشی دست‌کم معادل ۳۰۰ میلیارد دلار آمریکا برای بازسازی و توسعه اقتصادی جمهوری اسلامی ایران تدوین کند. سازوکار اجرای این برنامه به عنوان بخشی از توافق نهایی ظرف ۶۰ روز نهایی خواهد شد. تمامی مجوزها، معافیت‌ها و اجازه‌های لازم برای انجام ترانکش‌های مالی مرتبط توسط ایالات متحده آمریکا صادر خواهد شد.

۷. ایالات متحده آمریکا متعهد می‌شود تمامی انواع تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران، از جمله قطعنامه‌های شورای امنیت سازمان ملل متحد، یعنی قطعنامه‌های شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی، و تمامی تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا، اعم از اولیه و ثانویه، را طبق یک جدول زمانی مورد توافق به عنوان بخشی از توافق نهایی لغو کند. جمهوری اسلامی ایران و ایالات متحده آمریکا اهمیت حیاتی موضوع رفع تحریم‌های فوق‌الذکر را به رسمیت می‌شناسند و قصد خود را برای پرداخت فوری به این مسائل در مذاکرات، با هدف دستیابی به توافق متقابل درباره آن‌ها، اعلام می‌کنند.

۸. جمهوری اسلامی ایران بار دیگر تأکید می‌کند که سلاح هسته‌ای تولید یا تامین نخواهد کرد. ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران توافق کرده‌اند که درباره سرنوشت مواد غنی‌شده ذخیره‌شده، بر اساس سازوکاری که متقابلاً مورد توافق قرار خواهد گرفت و مطابق جدول زمانی ذکرشده در بند هفتم، تصمیم‌گیری کنند؛ به‌طوری که حداقل روش مورد نظر، رقیق‌سازی در محل و تحت نظارت آژانس بین‌المللی انرژی اتمی باشد. دو طرف همچنین توافق کردند درباره موضوع غنی‌سازی و سایر مسائل مورد توافق مرتبط با نیازهای هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران، بر مبنای چارچوبی رضایت‌بخش که در توافق نهایی مورد توافق قرار گیرد، گفت‌وگو کنند. توافق نهایی مفاد این بند را تأیید خواهد کرد. ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران اهمیت حیاتی مسائل هسته‌ای فوق‌الذکر را به رسمیت می‌شناسند و قصد خود را برای پرداخت فوری به این مسائل در مذاکرات، با هدف دستیابی به توافق متقابل درباره آن‌ها، اعلام می‌کنند.

۹. تا زمان دستیابی به توافق نهایی، ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران توافق می‌کنند که وضعیت موجود را حفظ کنند. جمهوری اسلامی ایران وضعیت فعلی برنامه هسته‌ای خود را حفظ خواهد کرد و ایالات متحده آمریکا هیچ تحریم جدیدی اعمال نخواهد کرد و هیچ نیروی اضافی در منطقه مستقر نخواهد ساخت.

۱۰. ایالات متحده آمریکا متعهد می‌شود که بلافاصله پس از امضای این یادداشت تفاهم و تا زمان لغو تحریم‌ها، وزارت خزانه‌داری آمریکا معافیت‌هایی برای صادرات نفت خام ایران، فرآورده‌های نفتی و مشتقات آن و تمامی خدمات مرتبط، از جمله ترانکش‌های بانکی، بیمه، حمل‌ونقل و غیره صادر کند.

۱۱. ایالات متحده آمریکا متعهد می‌شود تمامی منابع مالی و دارایی‌های مسدودشده یا محدودشده جمهوری اسلامی ایران را به‌طور کامل در دسترس استفاده قرار دهد. با اجرای این یادداشت تفاهم، ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران به‌طور متقابل درباره رویه‌های مربوط به آزادسازی این منابع مالی در طول مذاکرات توافق خواهند کرد. این منابع، چه در حساب اولیه باقی بمانند و چه منتقل شوند، باید به‌طور کامل برای پرداخت به هر ذی‌نفع نهایی که توسط بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران تعیین شود، قابل استفاده باشند. ایالات متحده آمریکا متعهد می‌شود تمامی مجوزها و تأییدیه‌های لازم را در این زمینه صادر کند.

۱۲. ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران توافق می‌کنند که یک سازوکار اجرایی برای نظارت بر اجرای موفق این یادداشت تفاهم و پایبندی آینده به توافق نهایی ایجاد شود.

۱۳. پس از امضای این یادداشت تفاهم و مشروط به آغاز اجرای بندهای ۱، ۴، ۵، ۱۰ و ۱۱ این یادداشت تفاهم و تداوم اجرای این اقدامات، ایالات متحده آمریکا و جمهوری اسلامی ایران مذاکرات درباره توافق نهایی را صرفاً در خصوص سایر بندها آغاز خواهند کرد.

۱۴. توافق نهایی از طریق یک قطعنامه الزام‌آور شورای امنیت سازمان ملل متحد تأیید خواهد شد.